

Vojska s Turki, katera je Slovence tako proslavila, vnela se je prihodnje leto z novo močjo. Sultan Murad je

fuscus occubuit. Longo usu attrita in hanc formam redacta est anno 1655 volente iubente venerabili capitulo. Custos templi eam posteritatis memoriae conservato, et ne iterato usu consumatur quam rarissime per annum proferto, alioquin sacrae vetustatis iniurius habetor.

sedaj slovesno odpovedal Rudolfu mir; na Hasanovo mesto je stopil Sinan-paša. Slovenci so v tej državni vojski tudi še pomagali in prelivali svojo kri, toda niso se več pokazali v celokupnosti in bojov niso več odločevali, kakor pri Sisku, ki je bil zgodovinski čin slovenskega naroda.

Jožef Ressel.

(V spomin stoletnice njegovega rojstva. — Spisal Anton Sušnik.)

Deluj vsakdo marljivo na narodnem polju; pota so lahko različna, a volja bodi nam vsem jednaka!

Jan Kollár.

Narod češki, čegar življenje so pretresali silni viharji, vzdramil se je iz onemoglosti in se moško trudi z vsemi dovoljenimi sredstvi za srečno bodočnost. Do svetovne veljave so mu pomagali zlasti nekateri možje, ki so ne navadno delovali in s tem poslavlili svoj narod. S pomočjo teh mož cvete ne samo češko slovstvo, češka véda in umetnost, trgovina in obrt, temveč tudi izumovanje.

Ta kratki uvod je izvabil mojemu peresu spomin Jožefa Ressela, češko-slovanskega izumitelja parobrodnega vijaka, čegar stoletnica se bode proslavljala letos v dan sv. Petra in Pavla, t. j. 29. junija.

Ker hočejo imeti Nemci Ressela zase in se ž njim ponašajo, češ, rojak naš je, pogledjmo odkodi izhaja njegova rodovina.

Na podlagi uradnih listin in matic je dognano, da se je dne 21. svečana l. 1762. porodil v Heinersdorfu, okraja Friedlanskega na Češkem Ant. Ressel. Ta je dobil leta 1791. v Hrudimu službo užitninskega nadzornika ter se je tu i oženil z Marijano Konvičkovno, rojeno Češko.

Dne 29. junija l. 1793. se jima je rodil sin Jožef Ludovik Frančišek Ressel.

Družina Resselova je občevala v Hrudimu z najodličnejšimi osebami. Jožefu Resselu in njegovim sestram so bili kumi in kumice hrudimski veljaki in imenitnejše žene.

Jožef Ressel je hodil v Hrudimu v domače šole. V glasbi ga je učil njegov oče, ki je bil znamenit goslar. Na gimnazijske študije ga je pripravljaval bivši kapucin, katehet Donul Kora. Mladi Ressel je bil v obče jako nraven in marljiv šolar, vzgojen samo v češčini, v jeziku matere svoje, trde Češke. Leta 1806. je stopil v gimnazijo v Lincu, odtodi se je po treh letih leta 1809. šel šolat v Budjeovice, kjer se je učil teoretičnega in praktičnega topničarstva.

Leta 1812. je vstopil na dunajsko vseučilišče ter se posvetil zdravilstvu, poleg tega se je marljivo pečal s fiziko, kemijo, mehaniko in matematiko. Posebno je zaslulo njegovo krasopisje, kakor tudi risarska spretnost. Že tu na Dunaju se je porodila v Resselu misel, da bi vijak lahko premikal ladije; izgotovil je v istini načrt takega parobrodnega vijaka, toda tedaj je ostalo še vse — načrt.

Na dunajskem vseučilišču se je mudil Ressel dve leti. Ko leta 1813. zvé, da je njegovim starišem trda za življenje,

sklene vstopiti z ustanovo v gozdarski mesta zaradi svojih izvrstnih spričal, toda
ustav v Mariabrunnu, nadejajoč se tega varal se je tedaj prvokrat v življenju.

Bitev pri Sisku. (Posnetek slike, ki je v ljublj. muzeju.)

Prošnjo njegovo so mu vrnili z opazko, «Saj je gozdarju samo gojiti drevesa, a
da je slab na prsih. Ressel je vzkliknil: ne posekavati. Za učenje zadostuje, da

je zdrava le glava!» Tako je izkusil Ressel, kakor izkušajo mnogi drugi, da mnogokrat malo koristi človeku zdravi razum v življenju, ako nima mogočnih prijateljev in priporočnikov. Vendar je bil tedaj še srečen. Slučajno je bil tedaj komornik pri cesarju Francu njegov rojak Jelínek; temu je potožil Ressel svojo nadlogo in ga poprosil, naj mu izposluje zaslišanje pri cesarju.

«Dokazati hočem», rekel je Ressel, «da nisem slab na prsih in da imam dovolj zmožnosti.» Jelínek pojasni Resselu vso stvar ter mu nasvetuje, naj cesarju naravnost dokaže svoje zmožnosti. In res, Ressel kmalu prinese Jelíneku s peresom narejeni drobnogledni načrt bitve pri Lipsiji. Ko cesar slučajno vpraša komornika, kaj je novega, omeni mu Jelínek Resselov načrt bitve pri Lipsiji, pové pa tudi, da je najiskrenejša želja Resselova, pokazati ta obraz Njegovemu Veličanstvu. Ressel je prišel k cesarju, če tudi se ni bil zglasil; cesarjeva naklonjenost mu je pomogla v gozdarski ustav (1814), kjer je ostal kot ustanovnik tri leta in se izobraževal v potrebnih vedah; k sebi je vzel siromašne stariše svoje ter jih podpiral iz svojih letnih dohodkov. Na gozdarski akademiji se je odlikoval med vsemi drugimi, zbok tega so ga vsi spoštovali.

Po triletnem bivanju v Mariabrunnu, t. j. leta 1817., so ga imenovali za gozdarskega agenta v Pleterjah na Dolenjskem z letno plačo 700 gld.

Da bi pa cesarju izkazal svojo hvaležnost za njegovo naklonjenost, podal mu je še pred odhodom na Kranjsko načrt asperske bitve; napisal je zraven prekrasne besede, s katerimi ga je posvetil cesarju. Njegova spretnost je cesarja tako iznenadila, da je rekel Resselu: «Napišite vpričo mene pobotnico na svojo služnino tako krasnopisno, kakor ta-le napis.» In ko Ressel spretno in hitro zvrši cesarjevo povelje, dé mu cesar: «Vrlo dobro, mladi mož; dokažite z zvestobo in marljivostjo, da ste vredni mojega zaupanja!»

Ressel se torej lepo in hvaležno poslovil ter se napoti z Dunaja službovat v dolenjske Pleterje.

Pleterje so velika grajščina na Dolenjskem v šentjernejski župniji kostanjeviškega okraja. Grajščina stoji tik Gorjancev, kjer se nahaja velikanski gozd; ondi stojé silo stara drevesa, katerih ne more človeška moč iztrebiti iz gozda. Tukaj bratovsko kramljata Kranjec in Hrvat in si pripovedujeta stare pravljice o «Krvavem kamnu», kateri se vidi še dandanašnji vrh Gorjancev, ali o «Jezeru» vrh te gore, ali pa o sv. Miklavžu, ki ima na Gorjancih staro, podrto cerkev; zvonik in ozidje še neki stojita. O tej cerkvi pravi stara šentjernejska pesem:

Pojdeš z manoj na Gorjance,
Jedel boš pečene jance;
Tam se svet' Miklavž častí,
Hrvat pa Kranjca pogostí.

To je južna okolica pleterske grajščine; gozd meri do 4890 oralov. Poleg tega ima grajščina lepo zemljišče: deset velikih kosov njiv in več travnikov; jeden sam travnik dá na leto nad 500 vóz sená, a tudi vinograde ima v najlepšem kraju. Toda žal! nemila usoda je tu gospodarila. To grajščino so zgradili menihi kartuzijanci, sinovi sv. Brunona; po njih so jo prevzeli jezuiti, a minulo osemnajsto stoletje je pregnalo stanovnike in blaginjo te grajščine. Grajščina je postala last šolskega zaklada; v poslednjih letih so jo prodali, in nje sedanje posestnice so baronovke Eleonora, Zofija in Ljudmila Borsove. Cerkev pleterske grajščine še stoji: krasna je bila nekdanj, zgrajena je v gotskem zlogu iz rezanega kamena; visoka je in veličastna.

Na Dolenjskem se je Ressel sprijaznil z grajščakom na Grmu, kjer je sedaj naša poljedelska šola; le-temu je bilo ime Smola. Resselu je to mnogo koristilo, ker je bil Smola poprej zemljemerec na Ogrskem in Štorskem in je premeril tudi nekoliko kranjske dežele. Pogovarjala se nista samo o gozdih, temveč tudi o poljedelstvu in hišnem orodju. Marsikateri Resselov nasvet je izvršil umni grajščak.

O Resselovem bivanju na Dolenjskem naj povem tu dogodbo, katera se mu je pripetila. Ko pride Ressel nekega večera v gozd, napadejo ga trije lopovi

in mu izpulijo novce in žepno uro. Ko so mu hoteli siloma vzeti tudi konja, posvari jih Ressel in reče: «Pustite konja, poznajo ga po vsej okolici; prišla bi vas takoj oblast!» Lopovi so se zbali in mu pustili konja. Nekoliko dnij na to potrka nekdo na okno njegovega stanovanja: prišli so bili oni lopovi. Ko so bili namreč zvedeli, koga so bili napadli in oropali, sklenili so vrniti mu novce in uro. Ko gre Ressel na to iz svoje izbe, udere se strop — in Ressel je bil otet po čudnem načinu. Lopovi so pa bili vojaki, s katerimi se je Ressel šestokrat sešel v službenih opravkih, a nalašč ni hotel poznati nikogar.

Leta 1821. je postal nadgozdar v Trstu. Ker je bil ob morju, začel se je zopet baviti s svojimi načrti, kako bi se namreč uporabil viják pri plavbi. Po njegovem načrtu bi moral stati viják zadaj pod ladijo. Ressel te svoje izumitve ni prikriival nikomur, pripovedoval je o nji vsem prijateljem, toda vneti ni mogel ni jednega za svojo misel. Stoprav leta 1826. sta mu ponudila dva tržaška trgovca — Julijan in Tositti — ladjico za pripenjanje vijáka, ter mu posodila 60 gld. Ressel se navdušeno loti dela. Viják je bil pripet k ladiji, in dasi sta iz početka ž njo delala poskuse na morju samo dva moža, čudili so se vsi Resselovi ideji.

Toda bili so to samo poskusi. Svet je sodil o njih, kakor sodi o vsaki stvari v začetku: z nezaupnostjo je gledal delo Resselovo, kakor bi bilo le — igrača.

Izumljiva nadarjenost njegova pa vendar ni pešala, Ressel je izumil še mnogo koristnih in važnih rečij. Tako je dobil l. 1821. patent za izumitev, s katero se kolesa, vijáki, vretena itd. ne obdrgnejo prehitro in jih ni treba mazati ne z oljem ne z drugim mazilom; leta 1826. so mu dali privilegij za novo ladijo, katera se pelje z vodno silo proti tekoči vodi; leta 1829. so naredili na Resselov nasvet parni mlin v Trstu, in t. l. je prejel patent na iznajdbo, s katero se iztiskujejo barve iz rastlin in gnetó v kepe; leta 1842. je izumil stiskalnico (torkljo) z vijakom brez maternice za stiskanje olja in rastlin. Cesarska kresija v Paznu ga je za to obdarila in pohvalila; leta 1843. je izumil nov mlin na veter; leta 1851. je izumil nove topniške lafete za ladije; leta 1852. pa parobrode z vijakom brez krmila, t. j.: vijak, ki goni parobrod, rabi se tudi za krmilo; leta 1854. je izumil kemijsko pripravo, ki obvaruje les mnogo let črvojedine. Toda čemu bi našteval še dalje Resselove iznajdbe! Skoro vsako leto je izumil kako koristno in važno pripravo. To priča o njegovi izredni nadarjenosti in bistrumnosti. (Konec.)

Na jutrovem.

(Potopisne in narodopisne črtice. — Spisal dr. Fr. L.)

Površina piramid je dandanes razdrapana in razdrta, nekdej je bila popolnoma gladka. Piramide so bile krite z oglajenim granitom. Dandanes je ta gladka površina ostala samo še drugi piramidi ob vrhu. Kakor poroča Herodot, bilo je na piramidi napisano, koliko so stale razne potreščine. Tudi znotraj so se našli napisi, ki so naznačevali kralja-začetnika stavbe.

Koga ne bi obhajale resne misli, ko se ozira zopet in zopet na to gromado!

Meni se je urivala posebno ta misel, da združene moči in vstrajnost vzmorejo vse. Če je tukaj že vladarjeva volja družila ljudi, da so delali in dovršili tako ogromno stavbo, kaj bi šele dovršila radovoljna vnema in gorečnost narodova za kak imeniten namen! — Žal, da se ljudje ne dadó združiti za vzvišene namene. — Potem sem mislil, kako bogata in močna je bila nekdej egiptovska dežela, da je mogla pogrešati toliko močij pri potrebnem poljskem

Jožef Ressel.

(V spomin stoletnice njegovega rojstva. — Spisal Anton Sušnik.)

(Konec.)

Toda vrnimo se k Resselovemu vijaku. Vijak ni bil sicer neznana stvar, a neznano je bilo, kako bi se porabil na ladiji. Ressel je odkazal vijaku pravo mesto zadaj doli pod ladijo, kjer ne udarjajo nanj valovi. Ressel nikomur ni tajil svoje izumitve, četudi se mu je zdela tako važna, kakor izumitev parobroda, železnice in brzojava.

Po napominanem poskusu leta 1826. v Trstu je vzel Ressel leta 1827. — torej pet let prej nego Sauvage — na svojo izumitev patent ter je želel osnovati družbo za brodarstvo s pomočjo vijakov po morju, jezerih in avstrijskih rekah. A dotično vabilo se ni smelo objaviti, policija je to prepovedala. A čudno! Ko Ressel ni mogel doma priti do namena, posrečilo bi se mu bilo skoro v Egiptu! Bogataš Budmani namreč, kateri se je dolgo mudil v Egiptu, pozove Ressela, da izgotovi za ondotnega podkralja Mehameda Alija vijakovo ladjico za vzorec. Ko pošlje podkralju to ladjico, bila mu je dokaj všeč, in hotel je pri Resselu naročiti štiri vijakove parobrode po trideset konjskih sil. Toda to naročilo je splavalo po morju zaradi nedostatne podpore; podkralj namreč ni hotel ali pa ni mogel Budmaniju dati novcev.

Naposled se Ressel združi s tržaškim veletrgovcem Ottavijem Fontano, kateremu je predložil svoj nadrobni načrt. Namerjal je urediti vožnjo med Trstom in Benetkami. Ker je pa po morju med obema mestoma vozil parobrod Angleža Morgana na podlagi posebne pravice že mnogo let, nastala je pravda za to pravico. Morgan se je pritožil na Dunaju pri dvorni komori, a Ressel se napoti septembra meseca leta 1828. sam na Dunaj, kjer ga dvorni kancelar grof Saurau vsprejme prav vljudno. Obljubi mu podporo, toda s tem pogojem, da ostane to podjetje domača last; ob enem je izrazil tudi željo, naj se parni stroj naroči na Štirskem pri sv. Štefanu

v Fužinah barona Valdaccija. To se je tudi zgodilo, dasi je Ressel želel dobiti ta stroj z Angleškega.

Leta 1829. je bila ladija z vijakom vred izgotovljena, toda parnega stroja ni še poslala Valdaccijeva fužina. Ob tem času se je Ressel seznanil s posredovanjem nekega Bauera s Francozi Picardom, Malacem in Rivièrom; z njimi je hotel dovršiti namere svoje.

Ko pa le še ni bilo parnega stroja iz Štirske, pošlje drug Fontana Ressela v Pariz, naj ondi poišče kako zanesljivo tovarno za stroje, poleg tega pa sklene z omenjenimi Francozi dobro pogodbo. Ressel gre res v Pariz in ondi poskusi vožnjo z vijakovim parobrodom, katera se je tudi posrečila sijajno. Pogodba se pa ni sklenila, marveč Ressela so prav pôdlo osleparili, da si je težko priskrbel novcev za pot v Trst. Ko dospe kmalu za njim naročeni stroj, priredi po letu l. 1829. prvo vožnjo z vijakovim parobrodom «Cività»; parobrod je bil 60' dolg, 11' širok in 6' visok, vijak je bil popolnem pod vodo. Za nekoliko minut je preplaval parobrod pol morske milje. Občinstvo je bilo navdušeno in je proslavljalo Ressela, Ressel sam pa je menil, da je dosegel svoj namen. Toda hipoma obstoji parobrod; pohabil se ni bil vijak, ampak neka cev pri parnem stroju. Vse pojasnjevanje, da se dá to lahko popraviti, bilo je zaman: vsega je bil kriv Resselov vijak. Naposled je pa še policija prepovedala vsakoršno vožnjo za poskušnjo s tem parobrodom.¹⁾

Po tem ponesrečenem poskusu je prišel udarec za udarcem. Dospel je z

¹⁾ Zanimivo je, da se je vožnje za poskušnjo na parobrodu «Cività» l. 1829. udeležil tudi naš rojak in pesnik Jovan Vesel Koseski. Ko se je seznanjal Ressel z Angleži in Francozi, svaril ga je Koseski, naj nikar preveč ne zaupa ptujim ljudem, katerih ne pozna, in naj jim ne razlaga svojih izumitev, ker zgodilo bi se lahko, da bi drugi uživali zasluge in čast njegovega truda, kar se je tudi — žal — zgodilo.

Dunaja odlok o tožbi, katero je imel Ressel z angleško družbo Morganovo. Fontana pa, katerega je bila nada prevarila, bil je še vesel, da se je mogel izgovarjati s ponesrečenim poskusom in policijsko prepovedjo ter tako iznebiti vseh daljših zvez z Resselom. Ressel pa je bil uverjen, da je njegova izumitev izborna in ni kriva neuspehov, zato je tožil Fontano, ker ni ostal mož beseda v pogodbi. Tožbo njegovo je pretrgala po nekoliko letih Fontanina smrt: Resselov privilegij je izgubil veljavo, parobrod je razpadal, in spravili so ga med staro lesovje in železje. Tako so se končali l. 1835. vsi Resselovi napor, ves njegov trud za tako važno delo, kateremu je bil posvetil vse svoje življenje.

Ko je bil l. 1834. urad vrhnega gozdarja v Trstu odpravljen in Ressel prideljen kot c. kr. gozdarski koncipist kameralnemu uradu v Ljubljani, prosi za izpraznjeno službo nadgozdarja v Montovunu v Primorji; to je tudi dobil z letno plačo 800 gold. Ker se je pa državno primorsko gozdarstvo pečalo osobito z lesom za ladije in ker Ressel še vedno ni opustil svoje misli, delal je na to, da se uprava gozdov, namenjenih za mornarico, izroči mornarici sami; prosil je tudi tukaj službe, zakaj mornarica je imela tedaj svoje gozdarsko uradništvo. Leta 1837. gre torej v Benetke, dovrši tu svoje učenje v arzenalu in napravi potrebno izkušnjo. Leta 1838. je postal uradnik c. kr. pomorstva za Primorje in Krški otok.

Sedaj pa pride za Ressela jedna izmed najbridkejših dôb. Leta 1840. — pet let po uničenju prvotne ideje Resselove — pripluje v tržaško pristanišče angleški vijakov parobrod, kateri je imel vijak tako pripet, kakor ga je izumil Ressel: a sedaj je pozdravilo ta parobrod z nabrežja veselo in navdušeno občinstvo! Na istem nabrežju je stal tedaj tudi Ressel; s solznim in mrklim očesom je zrl na parobrod svoje izumitve, na to razvneto, ptuji parobrod občudujoče in proslavljajoče občinstvo... Ta parobrod je bil zgradil angleški trgovec Cummer, ki je vzela že leta 1829. patent na vijak; njega sestavo mu je

izdal neznani ptujec, Nemeč Bauer, bivši Resselov prijatelj, kateremu je odkritosrčni mož povedal vse svoje ideje, načrte in namere. Takó je Avstrijski ušla slava te velevažne izumitve skoro pod rokami, in ptujci, izposodivši ali kupivši s podlim načinom Resselovo izumitev, odnesli so slavo in sadove!

Ko je l. 1843. vlada razpustila gozdarske urade pri c. kr. pomorstvu, priporočil je Ressela dvorni vojaški svét gozdarskemu kameralnemu uradu, in tako je prišel l. 1844. v Benetke, kjer je bil prideljen intendanciji namorskih oskrbovalnic, in ko bi ne bilo nastopilo l. 1848., bili bi Ressela umirovili.

Ressela so skoro vsi predstojniki poznali kot moža, ki vedno dela načrte, in zato ni bil posebno priljubljen. Leta 1848. so ostavili beneški delavci arzenal, in Ressel je bil zopet premeščen v Primorje, a njegova žena z otroki je ostala v Benetkah. V Trstu je bil tedaj vojaški guvernér grof Gyulai; Ressel mu je svetoval, naj zasnuje namorsko komando; guvernér to stori, in Ressel je postal pomorski subintendant, pozneje pa pomorski gozdni intendant.

V tej dobi, bilo je l. 1852., čita Ressel v novinah, da angleška vlada objavlja 2000 funtov šterlingov (20,000 gld.) nagrade tistemu, ki more dokazati, da je izumitelj parobrodnega vijaka. Še istega leta pošlje Ressel vse svoje listine in načrte angleškemu admiralstvu, in ker od nikoder ni dobil odgovora in poročila, obrne se v tej stvari celó do nadvojvode Ferdinanda Maksa, ki je leta 1857. potoval v London. A tudi tem potem ni dobil odgovora, nagrado je angleška vlada dala peterim Angležem, ki so se oglasili zanjo. Listine in načrti pa, katere je poslal Ressel v London, izgubili so se, vsaj tako je pisal londonski generalni konzul Resselovim dedičem... Blaga duša, vse tvoje namere so bile torej uničene!

Ressel sam ni o tem ničesar zvedel. Bil je tedaj na Štirnem, kjer je izbiral les za mornarske naprave. Ko se je vračal s Štirskega, loti se ga legar v Ljubljani. Prolinul je tu po petdnevni bolezni, ne da bi bil videl pred smrtjo še svojo soprogo in otroke, — l. 1857.

po noči med 9. in 10. oktobrom v 65. letu dōbe svoje.¹⁾

Jožef Ressel je bil jako učen mož. V njegovi slovstveni ostalini so našli rokopise o gozdarstvu in namorništvu, o gradnji ladij in strojev, o zdravilstvu in ranocelstvu, in kakor mi je prav pred kratkim poročal g. prof. Müllner, kustos dežel. muzeja Rudolfinuma, izumil je Ressel vsaj podstavne načrte pnevmatične pošte. Dasi je bilo njega življenje viharno, bil je vedno veselega duha, vrlega srca, prijateljem svojim in znancem — kakor smo čitali — še preveč odkritosrčen prijatelj. Ljubil je ves svet, zato je imel tudi srce — na jeziku. Če je kaj izumil, hitro je to razodel vsakomu; hrepenel ni po dobičku, ker ni bil sebičen, in to je vzrok, da je nepoznan živel in nepoznan umrl.

V glasbi je bil Ressel mojster, toda bolj v teoriji; gledé na zdravstvo je često rekel, da družina njegova ne pozna zdravnika. Služboval je nad 40 let; prijatelji so mu prigovarjali, naj se dá umiroviti, toda on jim je vselej odgovoril, da hoče službo opravljati do smrti, ker človek je ustvarjen za delo, a ne za — lenobo. Še tri dni pred smrtjo je zapisal na zadnjo stran — recepta, naj se njegova družina poteza za pravice očetovih izumitev. Cesar Franc Jožef je priznal Ressela za jedinega in pravega izumitelja vijakovega parobroda in je tudi njega vdovi dovolil vso služnino moževo do smrti.

Med Slovenci je začel Ressel poslovati in v središču Slovenske je tudi do-

vršil svoje burno življenje. In kar se je že mnogim zaslužnim možem prigodilo, to se je pripetilo tudi pokojnemu Resselu: čast in slavo mu je skazoval svet, ko je truplo njegovo že davno počivalo pod črno grudo.

Za njegov spomenik v Trstu so nabirali prispevke po vsem cesarstvu, celó po tujih državah; cesar je dal 500 gld. V njega rojstvenem mestu, v Hrudimu, so odkrili v slavnostni dan njegovega rojstva dné 29. junija l. 1861. na pročelju Resselove rojstvene hiše v Široki ulici mramorno pločo z napisom: «V tomto domě narodil se dne 29. června 1793 Josef Ressel, vynálezce parní lodi šroubové.» —

Grob Resselov se nahaja na ljubljanskem starem grobišču ob desni strani tik zidú, sredi mnogo vkusnih in dragocenih spomenikov prvih rodbin in meščanov ljubljanskih. Nad grobom se popenja steber iz temnosivkastega mramorja, stoječ na štirioglatem podstavu istega kamena. Steber diči pozlačeno sidro, obrobljeno s hrastovimi vejicami. Podstavec ima nemški napis, ki slóve v slovenskem prevodu: «Jožef Ressel, c. kr. gozdni intendant pri namorništvu, izumitelj parobrodnega vijaka, porojen v Hrudimu 1793, umrl v Ljubljani 10. oktobra 1857.» Pod napisom pa: «V znak spoštovanja do ženjalnega gozdarja in izumitelja je bil ta spomenik 1879 prenovljen od sodrugov v njega poklicu in državnega društva avstrijskih gozdarjev». Okolu spomenika je vkusna železna ograja; stoji pa s pročeljem proti prelepim kamniškim planinam in gorenjskim snežnikom. Mestna občina ljubljanska je pa proslavila Resselov spomin s tem, da je novi in jedni izmed najlepših ljubljanskih ulic nadéla ime: «Resselova cesta» — od mesarskega mostú do južnega kolodvora; zasajena je z lipami po obeh straneh.

Po mnogih ovirah so postavili tudi na Dunaju pred politehniko Resselu spomenik in ga odkrili dné 18. prosenca leta 1863. Ressel se opira z levo roko na modél vijakove ladije, z desnico odpira šestílo. Modél ladije stoji na hrastovem parobku kot v spomin logarja. Oblečen je meščanski.

¹⁾ Prijatelj našega lista je o njegovi smrti poiskal te-le podatke: «Jožef Ressel, c. kr. mornariški-gozdarski intendant (Marine-Forstintendant) je umrl dne 9. oktobra l. 1857., 64 let star v tukajšnji vojaški bolnišnici, v kapucinskem predmestju št. 60 zaradi mačuha (legarja). Njegovo poslednje stanovanje je bilo v šte. 85. kapucinskega predmestja (sedaj Dunajska cesta) «pri bavarskem dvoru», kamor je prišel dne 21. septembra kot potnik, in sicer, kakor je zapisal, iz Trsta. (Laib. Ztg. 1857, 22. sept. šte. 215, str. 870, Novice 1858, list 16., str. 122.) — Dne 19. januarja l. 1863. se je opravilo zanj pri sv. Krištofu mrtvaško opravilo. Tedanji župan Ambrosch je povabil k sv. maši mestni zastop, magistratne, železnične, c. kr. stavbarske in druge uradnike, pa vojaško poveljništvo. Glej m. e., št. 333/863.» Op. uredn.

Na spomenik so naredili napis, ki ga tu-le vidi čitatelj. Predno so ga odkrili, izbiti so morali zaradi migljeja od zgoraj tretjo vrsto: «Natione Bohemo». Izvirni napis bi bil slôvel:

JOSEPHO · RESSEL
 PATRIA · AVSTRIACO
 NATIONE · BOHEMO
 QUI · OMNIVM · PRIOR
 ROTAM · COCHLIDEM
 PYROSCAPHIS · PROPELLENDIS
 APPLICVIT
 ANNO · M · DCCC · XXVII.
 MONIMENTVM · POSIT · M · DCCC · LXI.

Največjo čast in ganljivo proslavo, pravi čin rodoljubnega spomina, so pa izkazali pokojnemu Resselu njegovi češki rojaki dné 8. kimovca l. 1888. ob 25 letnici ljubljanskega «Sokola». Ob 8. uri zjutraj so se zbrali češki «Sokoli» in drugi češki izletniki, gospodje in gospé, v ljubljanski čitalnici. Odtodi se napotijo po Dunajski cesti, med godbo kraljevo-graškega «Sokola», vkupaj osemdeset môž, z vihrajočimi zastavami in spremljani od poslanstva ljubljanskega «Sokola» in mnogoštevilnega občinstva — na grobišče k sv. Krištofu.

Ko dospejo pred spomenik in se razvrsté, stopi k spomeniku člen hrudimskega «Sokola», urednik listu «Český Východ», gosp. Josip Tomše, ter položi na podstavec prekrasni in dragoceni venec iz Hrudima; venec je bil iz narodnih posetnic s trakovi v mestnih bojah in napisom: «Město Chrudim — Svému rodáku». Posetnice so dali vsi

mestni odborniki in členi občinskega zastopništva, društvo «Sokol», delavsko društvo «Ressl», uredništvo in opravništvo lista «Český Východ».

Urednik gosp. J. Tomše je češki odgovoril prisotne tako-le: «Dragi bratje! Velečastite gospé in gospodje! Prejel sem posebno čast, da v imenu svojega rojstvenega kraja, staroslavne hrudimske občine, položim ta venec iz lavorja in iz narodnih posetnic na grob, po širnih deželah avstrijskega cesarstva in povsodi ondi, kjer buči morje, znanega slavnega hrudimskega rojaka. Narod, ki ne časti spomina svojih velikanov, sam ni vreden spoštovanja. Narod češki pa spoštuje svoje slavne može tudi v daljni ptujini: dokaz nam je ta blagoslovljeni kraj. Dasi je izginilo po noči z Resselovega spomenika, ki diči prostor pred politehniko na Dunaju, spričalo, da je bil slavni ta izumitelj rodom Čeh, ponosna zavest, da je bil Čeh, ne izgine nikoli iz src njegovih rojakov. Zahvaljujem vas iz srca imenom hrudimske občine vas, bratje, in vse, ki ste k tej hipni proslavi hrudimskega rojaka danes prispeli s svojo čislano prisotnostjo, ter kličem nevenljivemu spominu slavnega Čeha-Hrudimčana, Jožefu Resselu, Slava! in gostoljubni, krasni, beli Ljubljani, v katere zemlji, v slovanski zemlji, telesni njegovi ostanki počivajo, sokolski, Na zdar!»

Gromoviti «Slava»- in «Na zdar»-klici so se oglasili ob teh besedah po ljubljanskem grobišču. Nato so zapeli prisotni odkriti poleg Resselovega groba češko himno: «Kde domov můj».

Spomin slavnega moža naj budi v naših srcih navdušenost za velika dela!

Mladíke.

5.
 Ko imetek ves dobí,
 Dedič plaka le z očmi,
 Smeje pa se v duhu
 Mrtvemu skopuhu.

6.
 Često speje sreča mimo nas,
 Toda mi zgrešimo pravi čas.

7.
 Priklicali bi čase
 Na zemljo hitro zlate,
 Ko vsákdo mánj bi náse
 In mislil več na brate.

8.
 Kdor govori dovtype nam same,
 Vsak se mu smeje, nihčè ne verjame.

Anton Medved.